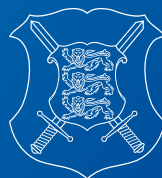

Sõjalise kaitse arengukava 2009–2018

EESTI KAITSEVÄGI
ESTONIAN DEFENCE FORCES

KAITSEMINISTEERIUM

Sissejuhatus	3
Riigikaitседokumendid	4
Arengukava koostamine	5
Aastail 2009–2018 arendatavad võimed	7
Kaitsevæe side- ja luuresüsteemid	
Ämari Lennubaas	
Õhukaitse	
Jalavæebrigadid kui maavæe peamine löögiüksus	
Mehhaniseeritud üksused	
Tankitõrje tugevdamine	
Suurem tähelepanu Kaitseliidule	
Merevägi	
Õhuvägi	
Kaitsevæe paiknemine ja infrastruktuur	12
Kaitsevæe suurus rahu- ja sõjaajal	13
Arengukava elluviimise maksumus	14
Eesti Kaitsevægi 2018. aastal	15
Kokkuvõte	

Hea lugeja!

2009. aasta 22. jaanuaril kinnitas Eesti Vabariigi Valitsus „Sõjalise kaitse arengukava 2009–2018“, mis seab paika Eesti Kaitsevæe peamised arengusuunad järgmise aastakümne jooksul. Trükkis annab ülevaate, kuidas arengukava valmis, milliseid valdkondi hakatakse arengukava põhjal arendama ning milliseid investeeringuid selleks vaja teha on.

Arengukava töötasid välja Kaitsevæe ja Kaitseministeeriumi eksperdid. Tegu on riigikaitse olulise alusdokumendiga, mis määrab kindlaks Eesti riigikaitse võimeprioriteedid ja planeerib ressursid nende arendamiseks. Dokument on saanud ka strateegilise juhtimistasandi heakskiidu, mis võimaldab ohustsenaariumide põhjal kaardistatud võimelünkade likvideerimisele läheneda süsteemselt, vältides juhuotsuseid.

Eesti sõjaline riigikaitse on osa terviklikust riigikaitsest ja see tugineb kahele võrdselt tähtsale sambale:

- esmase iseseisva kaitsevõime arendamisele ja
- kollektiivkaitsesele, mille nurgakiviks on Eesti liikmesus NATO-s.

Need kaks sammast loovad võimaliku agressiooni ärahoidmiseks piisava heidutuse. Eesti territooriumi kaitsmine laiaulatusliku kallaletungi vastu toimub NATO kollektiivkaitsese operatsioonina koos liitlasvägedega. **Sõjalise kaitse arengukava on suunatud Eesti iseseisvuse säilitamiseks hädavajaliku turvavõrgu ehitamisele.**

Arengukavas on vastavalt ohustsenaariumidele kindlaks määratud vajalikud sõjalised võimed ning planeeritud ressursid nende arendamiseks. Eelisarendamisele kuuluvate valdkondade hulgas võib nimetada:

- juhtimise, luure, seire ja sidega seonduvat;
- õhuturvet ja -kaitset;
- jalavæe lahinguvalmiduse tõstmist reservõppe intensiivistamise abil;
- jalavæe mehhaniseerimist ja vajalike sõjaväelinnakute ning harjutusväljade väljaarendamist;

- mereväe miinitõrjevõime arendamist ja territoriaalvete kaitsmiseks mõeldud kiirkaatrite soetamist;
- õhuväele laia kasutusala multifunktsionaalsete transpordikopterite hankimist.

„EESTI SÕJALISE KAITSE ARENGUKAVA 2009–2018“ NÄEB ETTE MEIE KAITSEVÕIME ARENDAMISE KOLME OLULISE VÕTMEVALDKONNA KAUDU.

NEED ON:

1. EELHOIATUS (INFORMATSIOON RIIKI OHUSTAVATE TEGURITE KOHTA);
2. ISESEISVA KAITSEVÕIME TUGEVDAMINE, ET PIDADA VASTU KUNI LIITLASABI SAABUMISENI, JA KOOSTEGUTSEMISVÕIME LIITLASTEGA;
3. KRIISIDE ENNETAMINE JA VALMISOLEK VÕIDELDA MITTEKONVENTSIONAALSETE OHTUDEGA KOOS TEISTE VALITSUSASUTUSTE JA KODANIKUÜHISKONNAGA.

Riigikaitседokumentid

Arengukava väljatöötamisega paralleelselt korrastati muudatustega „Rahuaaja riigikaitse seaduses“ ka Eesti kaitseplaneerimisdokumentide hierarhiat ja sidusust ning parandati kaitseplaneerimisprotsessi.

Eesti riigikaitse planeerimises osalevad eri institutsioonid ja tasandid, alates Riigikogust kuni Kaitseväe erialaekspertideni. Igal neist on täita oma tähtis roll, et kujuneks välja tasakaalustatud ja loogiline mudel Eesti riigikaitse arendamiseks.

EESTI RIIGIKAITSE ALUSDOKUMENDID:

- „JULGEOLEKUPOLIITIKA ALUSED“ – MIKS JULGEOLEK JA RIIGIKAITSE ON OLULISED JA MIS MEID ÄHVARDAV?
- „SÕJALISE KAITSE STRATEEGILINE KAVA“ – MIDA ON MEIE RIIGI HUVIDE KAITSmiseKS VAJA SAAVUTADA RIIGIKAITSES?
- „SÕJALISE KAITSE ARENGUKAVA“ – KUIDAS ME SAAVUTAME SELLE, MIS ON OLULINE?
- „SÕJALISE KAITSE TEGEVUSKAVA“ – MILLISED ON MEIE TEGELIKUD RESSURSID OLULISTE EESMÄRKIDE ELLUVIIMISEKS?
- „KAITSETEGEVUSE OPERATIIVPLAAN“ – MIDA ME SUUDAME PRAEGU TEHA SELLEGA, MIS MEIL ON JUBA VÄLJA ARENDATUD?

„Julgeolekupoliitika aluste“ väljatöötamist juhib Välisministeerium, kaates kõiki asjaomaseid tasandeid, dokumendi kinnitab Riigikogu. Dokument prognoosib riiki ähvardavaid võimalikke julgeolekuriske, seab eri julgeolekusektorite arendamise eesmärgid ja toetab riigi julgeolekusektorite stabiilset arengut. Praegused „Julgeolekupoliitika alused“ kehtivad alates 2010. aasta maist.

„Sõjalise kaitse strateegilise kava“ koostab Kaitseministeerium ning dokumendi kinnitab valitsus. „Sõjalise kaitse strateegiline kava“ kirjeldab ohustenaariumeid, riigikaitse ambitsioonitaset, samuti Eesti üldist kaitselahendust ja määrab kindlaks sõjalise riigikaitse prioriteedid. Kehtiv „Sõjalise kaitse strateegiline kava“ võeti vastu 2005. aasta jaanuaris.

„Sõjalise kaitse arengukava“ töötavad „Sõjalise kaitse strateegilise kava“ edasiarendusena koos välja Kaitseministeerium ja Kaitsevägi. Dokumendi kinnitab valitsus. See dokument määrab kindlaks pikaajaliselt arendatavad sõjalised võimed ja kirjeldab nende saavutamiseks vajalikke inim-, ajalisi ja rahalisi ressursse. „Sõjalise kaitse arengukava“ vaadatakse üle iga nelja aasta järel.

„Sõjalise kaitse tegevuskava“ kehtestab kaitseminister neljaks aastaks ja see vaadatakse üle igal aastal. Tegevuskava põhjal kavandatakse pikaajalises arenguplaanis ette nähtud võimete üksikasjalik arendamine.

„Kaitsetegevuse operatiivkava“ kirjeldab, kuidas olemasolevate sõjaliste võimete täidetakse konkreetseid sõjalisi ülesandeid. Operatiivkava kehtestab Kaitseväe juhataja kooskõlas kaitseministri üheks aastaks.

Arengukava koostamine

„Sõjalise kaitse arengukava 2009–2018“ valmis Kaitseministeeriumi valitsemisala (Kaitseministeerium, Kaitseväe Peastaap, Kaitseväe Peastaap, Teabeamet) ekspertide tiheda koostöös.

Arengukava koostamise esimese sammuna koostasid Teabeameti, Kaitsepolitsei ameti, Kaitseväe ja Kaitseministeeriumi eksperdid uusima strateegilise ohuhinnangu alusel stsenaariumid võimalike ohtude kohta, mis võivad Eestit ähvardada ning millega võitlemiseks on tarvis rakendada

Kaitseväge ja Kaitsealiit. **Strateegiline ohuhinnang ja ohustsenaariumid on arusaadaval põhjusel salajased, kuid üldiselt saab öelda, et praeguses julgeolekukeskkonnas ei ähvarda Eestit kui NATO liikmesriiki laialulusliku sõjalise kallaletungi oht. Küll aga näitavad ohustsenaariumid, et on olemas mitu tegevuskäiku, mille korral peab Eesti olema valmis rakendama Kaitseväge ja Kaitsealiitu oma julgeoleku tagamiseks.**

Nimetatud ohustsenaariumide alusel tehti sõjaline operatiivanalüüs, mille käigus joonistus välja terve rida Eesti riigi kaitsmiseks vajalikke sõjalisi võimeid. Seejärel võrreldi neid võimeid Kaitseväge olemasolevate võimetega ning tuvastati puuduolevad väevõimed ehk võimelüngad. Vajaminevad väevõimed järjestati riskianalüüsi alusel tähtsuse järgi. Seejärel määrati kindlaks, millise tasemeni eri väevõimeid oleks mõistlik arendada ning kui palju kulub nende võimete arendamiseks raha, personali ja aega.

Arengukava koostamisel jaotati väevõimed kolme liiki:

1. **Võimed, mis on riigikaitseks vajalikud, kuid Eesti jaoks nii kallid, et on saavutatavad üksnes koostöös NATO ja liitlastega.** Eesti puhul on sellisteks näiteks hävituslennukid ja ründekopterid. Samuti kuulub siia strateegilise õhuveo iseseisev väljaarendamine, milleks Eesti on liitunud NATO strateegilise õhuveo projektiga (SAC).
2. **Võimed, mis on riigikaitseks vajalikud, kuid mida pole võimalik saavutada järgmise kümne aasta jooksul.** Sellisteks on näiteks kuni 70-kilomeetrise laskekaugusega reaktiivsuurtükkide süsteemid ning pealveesihhtmärkide hävitamiseks vajalikud raketisüsteemid. Taoliste võimete arendamine saab kõne alla tulla pärast 2018. aastat või juhul, kui mõned arendatavad projektid peaksid kujunema planeeritust tunduvalt odavamaks.
3. **Võimed, mis on riigikaitseks vajalikud ja mille arendamist on võimalik alustada järgmise kümne aasta jooksul.** „Sõjalise kaitse arengukava“ kujutabki sisuliselt nende võimete arendamise plaani.

Kokkuvõttes tagab selline planeerimismudel, et arengukava vastab käesoleval ajal tegelikult eksisteerivale julgeolekukeskkonnale, valmib nii sõjalise kui ka tsiviilvaldkonna ekspertide hinnanguid arvestades ning vastab olemasolevatele ressurssidele.

Aastail 2009–2018 arendatavad võimed

Kaitseväge side- ja luuresüsteemid

NÄHA, KUULDA JA TEADA ESIMESENA NING SELLE ALUSEL OTSUSTADA KIIREMINI KUI VASTANE – SEE ON TÄNAPÄEVA SÕJALISTES KONFLIKTIDES ÜKS EDUKA TEGUTSEMISE OLULISEMAID EELDUSI.

Arengukava üks prioriteete on Kaitseväge juhtimis-, luure-, seire- ja sidesüsteemide arendamine. Tänapäeva sõjapidamises on katkematul, krüptitud ja segamiskindlal sidel erakordselt oluline roll – ilma korraliku sideta pole võimalik Kaitseväge üksusi efektiivselt juhtida ja suunata. Selles valdkonnas plaanitakse järgmisel kümnel aastal üsnagi mahukaid investeeringuid kõikide tasandite juhtimis- ja sidesüsteemide arendamiseks, alates moodstate sidevahenditega varustatud sõdurist lahinguväljal kuni riigi Kaitseväge juhtkonna varustamiseni nüüdisaegse juhtimis- ja sidevahenditega.

Moodne juhtimis- ja sidevõime pole oluline mitte ainult meie enda Kaitseväge efektiivsuse jaoks, vaid see peab tagama ka koostalitlusvõime liitlaste süsteemidega. Tegemist on tavakodaniku jaoks nähtamatuga – paraadidel see silma ei paista, kuid samas nõuab üsnagi suuri rahalisi kulutusi, mida pole võimalik odavamate alternatiividega asendada.

Luure- ja seiresüsteemide arendamise eesmärk on varustada kõrgem sõjalis-poliitiline juhtkond infoga selle kohta, mis toimub Eesti territooriumil, õhuruumis, territoriaalvetes ja Eesti territooriumi ümbruses. Selle valdkonna arendamise eesmärk on tagada mitmesuguste ohtude tekkimise korral võimalikult pikk eelhoiatusaeg, mis annab riigi ja Kaitseväge juhtkonnale piisavalt aega vajalike riigikaitse otsuste ja ettevalmistuste tegemiseks. Selle võime arendamise raames hangitakse Kaitsevägele täiendavaid keskmaraadareid, samuti mitmesuguseid sensorseadmeid.

Piltlikult öeldes annavad luure- ja seiresüsteemid Kaitsevägele silmad ja kõrvad olulise informatsiooni õigeaegselt kogumiseks. Juhtimis- ja sidesüsteemid kindlustavad aga selle informatsiooni põhjal tehtud otsuste õigeaegse jõudmise kõikide juhtimistasanditeni.

Ämari Lennubaas

2012. AASTAL ON ÄMARI LENNUVÄLI BALTI RIIKIDE MOODSAIM JA VÕIMSAIM SÕJAVÄELENNUVÄLI, MIS ON VALMIS VASTU VÕTMA NATO LIITLASTE LENNUKEID.

Lähiajal lõppeb Ämari Lennubaasi rekonstrueerimine, misjärel saavad NATO riikide õhutorbehävitajad hakata baseerima Ämaris. Praegu valvavad liitlaste hävitajad meie õhuruumi Leedus asuvalt lennuväljalt. NATO hävitajate baseerumine Ämaris tagab senisest paremini Eesti õhuruumi kaitse. NATO üksuste kohalolu märgina on sellel ka suur poliitiline tähtsus ja sõjalise heidutuse ülesanne.

Koos Läti ja Leeduga on käivitatud lahendite otsimine Balti riikide õhuruumi kaitse tagamiseks pärast 2018. aastat. Selge on see, et esialgu jääb püsima senine õhutorbemudel, milles meie liitlased osalevad püüdurhävitajatega. Ämari Lennubaas on tähtis ka vastuvõtva riigi toetuse ehk HNSi (*Host Nation Support*) lennuväljana juhaks, kui Eesti julgeoleku tagamiseks tekib vajadus kiiresti paisata Eestisse liitlasvägede üksusi ja tehnikat.

Õhukaitse

KAVANDATAV KESKMAA-ÕHUTORJE ON SOBILIK TERVE SUUREMA LINNA JA SELLE LÄHIÜMBRUSE ÕHURUUMI KAITSEKS.

Arengukava kohaselt arendatakse piiratud mahus välja mobiilne keskmaa-õhutorje, samuti täiustatakse olemasolevat lähimaa-õhutorjet. Keskmaa-õhutorje süsteem hõlmab vajalikke seire- ja juhtimissüsteeme ning mobiilseid õhutorje raketikomplekse, mis suudavad hävitada sihtmärke kuni 30 kilomeetri kaugusel ja 10 kilomeetri kõrgusel. Eesti arendab välja mobiilse süsteemi, mis ei ole seotud ühe konkreetse piirkonna kaitsmisega, vaid vajadusel saab seda kasutada näiteks Suur-Tallinna piirkonna õhukaitseks, konkreetse lahinguala kaitseks või vastuvõtva riigi toetuse (HNS) operatsiooni turvamiseks. Selleks moodustatakse eraldi üksus õhuväe koosseisus.

Samuti täiustatakse olemasolevat lähimaa-õhutorjet, mis on mõeldud peamiselt vahetult lahinguvälja kohal lendavate lennuvahendite hävitamiseks. Praegu koosneb Kaitseväe lähimaa-õhutorje jalaväebrigadi koosseisu

kuuluvast õhutorjepataljonist, mis on varustatud raketisüsteemidega Mistral ja 23mm õhutorjesuurtükkidega ZU-23-2. Arengukava kohaselt plaanitakse suurendada raketisüsteemide arvu brigaadis ja luua täiendavaid õhutorjeüksusi kaitseringkondades.

Jalaväebrigad kui maaväe peamine löögüksus

LÄHIAASTATEL SUUREDATAKSE OLULISELT RESERVÕPPEKOGUNEMISTE MAHTU, ET TAGADA KAITSEVÄE ÜKSUSTE PAREM LAHINGUVALMIDUS MOBILISATSIOONI KORRAL.

Kõrgvalmidusega jalaväebrigadi arendamine jääb ka edaspidi maaväe prioriteediks. Brigadi koosseisu kuuluvad lisaks elukutselisele Scouts-pataljonile ajateenijatest moodustatavad reservjalaväepataljonid ning brigadile vajalikud tule- ja tagalatoetusüksused. Nagu ka praegu, õpetatakse iga-aastase väljaõppetsükli käigus ajateenijatest välja üks jalaväepataljon ja umbes kolmandik kõikidest brigadi toetusüksustest. Kui praegu määratakse igal aastal valmisolekureservi üks brigadi jalaväepataljon, siis edaspidi plaanitakse valmisolekureservi üksuste reservisoleku aega pikendada nii, et korraga oleks valmisolekureservis sisuliselt terve jalaväebrigad.

Mehhaniseeritud üksused

MEHHAISEERITUD ÜKSUSTE ARENDAMINE KUJUNEB ARENGUKAVA ÜHEKS SUUREMAKS JA RESSURSIMAHUKAMAKS PROJEKTIKS, SEST TEGEMIST ON TÄIESTI UUE RELVALIIGI JUURUTAMISEGA, MIS ON HÄDAVAJALIK ESMASE KAITSEVÕIME LOOMISEL.

Arengukava kohaselt toimub mehhaniseeritud üksuste väljaarendamine brigadi koosseisus järgmise aastakümne jooksul. Selleks hangitakse kas tankid või jalaväe lahingumasinad ning õpetatakse välja vastav üksus. Mehhaniseeritus tagab jalaväebrigadile parema kaitstuse, suurema tulejõu ja mobiilsuse lahinguväljal.

Mehhaniseeritud üksuste väljaarendamisel kaalutakse mitut võimalust.

Jalaväe lahingumasin kujutab endast sisuliselt soomustatud sõiduvahendit ühe jao suuruse üksuse (kuni 10 meest) transportimiseks lahinguväljal. Praegu Scoutspataljoni varustuses olevad soomustransportöörid PASI on mõeldud eelkõige jalaväe transportimiseks lahinguväljale.

Võrreldes soomustransportööridega on jalaväe lahingumasinad võimsama relvastuse, parema soomuskaitsega ja maastikuläbivusega ning mõeldud jalaväe veoks ja toetamiseks lahinguväljal. Kas mehhaniseeritud üksus moodustatakse tankide või jalaväe lahingumasinade hankimisega, otsustatakse täiendava analüüsi käigus, lähtudes Kaitseväe eelistustest ja kasutada olevatest ressurssidest.

Tankitõrje tugevdamine

HANGITAKSE JUURDE ÜKSIKVÕITLEJATELE MÕELDUD TANKITÕRJELASKE, GRANAADIHEITJAJAID NING AJAKOHASTATAKSE OLEMASOLEVAID SÜSTEEME.

Üheks arengukava prioriteediks on Kaitseväe ja Kaitseliidu tankitõrje tugevdamine. See hõlmab üksikvõitlejale mõeldud ühekordsete tankitõrjelaskude, tankitõrje granaadiheitjate ning olemasolevate tankitõrje raketisüsteemide Milan täiendavat hankimist ja ajakohastamist.

Samuti luuakse tankitõrjeks täiendavaid üksusi nii Kaitseväes kui ka Kaitseliidus. Tankitõrje arendamise eesmärk on suurendada Kaitseväe efektiivsust vastase mehhaniseeritud üksustega võitlemisel ja jalaväe üldist tulejõudu lahingus, nt vastase välikindlustuste vastu.

Suurem tähelepanu Kaitseliidule

KAITSELIIDU BAASIL VALMISTATAKSE ETTE NII PAREMA VARUSTUSE JA VÕITLUSVÕIMEGA LAHINGUKOMPANIISID KUI KA KONKREETSETE OBJEKTIDE KAITSEKS MÕELDUD SISEKAITSEKOMPANIISID. SAMUTI ON KAVAS LUUA KAITSELIITLASTEST RAHUAEGSEID KIIRREAGEERIMISÜKSUSI.

Järgmisel aastakümnel suureneb oluliselt Kaitseliidu rahastamine ja varustamine eesmärgiga suurendada Kaitseliidu aktiivset ja lahinguvõimelist liikmeskonda. Kui varasematel aastatel on Kaitseliit relvastuse ja varustuse

osas olnud pigem vaeslapseks, siis järgmisel kümnendil plaanitakse kaitseliitlastele anda tehnikat ja varustust samadel alustel Kaitseväega.

Kavas on loobuda suurte ja kohmakate maakaitsepataljonide formeerimisest Kaitseliidu baasil ning pöörduda tagasi väiksemate, kompanii-suuruste üksuste juurde, mille mehitamine lähtub Kaitseliidu territoriaalsuse printsiibist – sama piirkonna võitlejad kuuluvad samasse allüksusesse.

Merevägi

MEREVÄELE HANGITAKSE KIIRKAATRID, MILLEGA TUGEVEB EESTI TERRITORIAALVETE KAITSE.

Merevägi jätkab ka edasipidi miinitõrje arendamist, mis on vajalik nii osalemiseks rahvusvahelistes operatsioonides kui ka vastuvõtva riigi toetuse tagamiseks.

Uue arendusprogrammi osana hangitakse mereväele kiirkaatrid, mis on mõeldud Eesti territoriaalvete kaitse tugevdamiseks ja mereseire tõhustamiseks, sh vaenulike aluste tuvastamiseks. Rahaliselt on tegemist arengukava ühe odavama võimearendusprojektiga. Samuti on kiirkaatrid ette nähtud maaväe tegevusvabaduse, sh taktikaliste üksuste transpordi toetamiseks.

Õhuvägi

ÕHUVÄELE HANGITAKSE TRANSPORDIKOPTERID, MILLEGA SAAB TRANSPORTIDA INIMESI, TEHA VAATLUSLENDE JA VAJADUSEL TOETADA SISEJULGEOLEKUT.

Lisaks eespool mainitud vajadusele hankida õhuväele täiendavaid keskmäärareid, tuvastati arengukava koostamise käigus ka selge vajadus transpordikopterite järele. Tegemist on võimalikult laia kasutusala multi-funktsionaalsete kopteritega, millega on võimalik rahuajal transportida isikkoosseisu, sooritada vaatluslende, teha meditsiinilisi evakuaatsioonilende, samuti vajadusel toetada sisejulgeolekut (nt piirivalvet otsingu- ja päästetundega). Korralik pääste- ja otsingulendude võime (*Search and Rescue* – SAR) on ka NATO õhuturbehävitajate Eestis baseerumise üheks eelduseks.

Kaitseväe paiknemine ja infrastruktuur

Kaitseväe infrastruktuur – kasarmud, laod, staabid, harjutusväljad – peab olema selline, et kaitseväelased saaksid maksimaalselt keskenduda põhiülesandele, milleks on valmistumine sõjaliseks riigikaitseks ja üksuste väljaõpetamine.

Kaitseministeerium inventeeris ja hindas arengukava koostamise käigus kogu valitsemisalale kuuluva kinnisvara. Lähtudes arengukavast ning Kaitseväe üksuste paiknemise kavast, on kokku pandud ka üldine raamistik Kaitseväe infrastruktuuri arendamiseks järgmisel aastakümnel.

Üheks suuremaks ehitusprojektiks järgmisel kümnendil on Jägala linnaku rekonstrueerimine, kus kuni 2000. aastate alguseni paiknes Kalevi Üksik-jalaväepataljon. Plaani kohaselt säilivad endisest linnakust vaid ajaloolised mõisahooned, kuhu rajatakse vajalikud kasarmud, staabid ja õppehooned Tallinnas ruumikitsikuses vaevlevale Vahipataljonile, Staabi- ja Sidepataljonile, Logistikapataljonile ning Luurepataljonile, samuti 1. Jalaväebrigaadi staabile. Vahipataljoni praegune linnak Rahumäe teel hakkab kuuluma peamiselt Sõjaväepolitseile ja Põhja Kaitseringkonna staabile. Logistikapataljoni praegusest Marja linnakust loobutakse.

Täielikult ehitatakse välja Jõhvis paikneva Viru jalaväepataljoni linnak koos nõukogudeaegsete hoonete lammutamisega, samuti Kuperjanovi jalaväepataljoni linnak Võrus, Kirde Kaitseringkonna Tapa linnak ning Kalevi jalaväepataljoni linnak Paldiskis. Korrastatakse Mereväebaasi, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste ja Kaitseväe Võru Lahingukooli kinnisvara.

Samuti ehitatakse planeerimisperioodi jooksul välja kõik Kaitseväe harjutusväljad – Kaitseväe Keskpõlvüoon, Nursipalu, Sirgala, Kikepera, Klooga ja Männiku harjutusväljad – et tagada Kaitseväe allüksustele sobilikud väljaõppetingimused. Suurt rõhku pannakse mobilisatsiooni- ja formeerimissüsteemi osana ladude rajamise programmile.

Järgmise aastakümne lõpuks plaanitakse renoveerida või rajada uuehitistena kõikide Kaitseliidu malevate staabi- ja tagalakeskused ning tegevuskohad, samuti rajada vähemalt kümme nõuetele vastavat 300-meetrist lasketiiru, et igal Kaitseliidu maleval oleksid oma territooriumil elementaarsed võimalused korralikuks laskeväljaõppeks. Analüüs näitab, et taoline infrastruktuurikava on vaatamata oma ambitsioonikusele järgmisel

kümnendil teostatav ning valmimise järel võimaldab senisest enam investimisressursse suunata relvastuse ja tehnika hangeteks.

Kaitseväe suurus rahu- ja sõjaajal

Kaitseväes on praegu ligi 3000 elukutselist kaitseväelast ning nende arv tõuseb järgmise aastakümne jooksul umbes 4000-ni.

Tegevkaitseväelaste arvu suurenemine on vajalik nii uute sõjaliste võimete väljaarendamiseks ja reservüksuste kvaliteetsemaks väljaõpetamiseks kui ka elukutseliste üksuste mehitamiseks. Seetõttu peaks tegevkaitseväelaste hulk igal järgneval aastal suurenema keskmiselt umbes 125 inimese võrra. Arengukava kohaselt tuleb suurendada nii Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustes koolitatavate ohvitseride kui ka Kaitseväe Võru Lahingukoolis koolitatavate allohvitseride hulka.

Aastas teenistusse kutsutavate ajateenijate arv – 2500 – tulevikus pigem kasvab mõõdukalt ning ajateenistus kujutab endast ka edaspidi reservüksuste peamist mehitamisvahendit ja värbamisvälja tegevkaitseväelaste leidmiseks. Aastas teenima kutsutavate ajateenijate hulga otsustavale suurendamisele seab piirid Eesti halvenev demograafiline olukord, mistõttu väheneb ka kaitseväeteenistuseks kõlbulike noormeeste arv. Seda enam tuleb rõhutada väljaõppe kvaliteeti nii ajateenistuse kui ka reservis oleku aja jooksul.

Arengukava väljatöötamise käigus analüüsis Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe ühine töögrupp ka võimalust asendada Kaitseväe senine, 8- ja 11-kuulise ajateenistuse mudel Soome eeskujul 6-9-12 mudeliga. Sellise süsteemi korral teeniksid reaksioosseis kuuluvad ajateenijad kuus kuud, spetsialistid üheksa kuud ning ajateenijatest nooremallohvitserid ja reservrühmaülemad 12 kuud. Kuigi selline süsteem võimaldaks ajateenijate väljaõppeaega lühendada ning kasutada intensiivsemalt Kaitseväe infrastruktuuri, vajaks 6-9-12 mudel senisest rohkem instruktoreid. See ei ole aga lühikese ajaga saavutatav, mistõttu soovitas töögrupp mitte rakendada uut süsteemi enne 2014. aastat ning analüüsida seda küsimust uuesti 2012. aastal.

Kaitseväge sõjaaja koosseis suureneb planeerimisperioodi lõpuks praeguselt 16 000 inimeselt kuni 25 000 kaitsevaelaseni, millele lisanduvad **Kaitseliidu üksused**. Kaitseväge operatiivstruktuuri moodustavad 2018. aastal keskalluvusega üksused, maaväes mehhaniseeritud jalaväebrigaad koos kõikide vajalike toetusüksustega, kaitseringkondades moodustatavad reservüksused ning Kaitseliidu üksused. Mereväe ja õhuväe sõjaaja struktuur jääb suures osas sarnaseks nende väeliikide rahuaegse struktuuriga.

Arengukava elluviimise maksumus

Arengukava elluviimise eelduseks on, et kaitsekulude osakaal sisemajanduse koguproduktist on 2% ning see jääb samale tasemele püsima ka edasiseks.

JÄRGMISE KÜMNE AASTA KAITSE-EELARVED PEAKS OLEMA KOKKU 60 MILJARDIT KROONI, MILLEST UMBES 40% KULUB EESPOOL KIRJELDATUD HANGETE JA EHITUSTEGEVUSE RAHASTAMISEKS NING ÜLEJÄÄNUD 60% KAITSEVÄE JA KAITSELIIDU IGAPÄEVASTE TEGEVUS- JA PERSONALIKULUDE KATTEKS.

Eelisjärjekorras väljaarendamisele kuuluvad väevõimed ja selleks vajalikud investeeringud täpsustatakse nelja-aastaste sõjalise kaitse tegevuskavadega, mille kinnitab kaitseminister ning mis vaadatakse üle igal aastal. Need plaanid lähtuvad detailsemalt olemasolevate võimete olukorrast ning riigi majanduslikest võimalustest, millest oleneb otseselt ka kaitseelarve suurus.

Praegusel majanduslangusel on kahtlemata mõju arengukava elluviimise tempole, kuid tuleb rõhutada, et ressursside vähesus ei muuda meid ähvardavate ohtude iseloomu ja meie vastumeetmete prioriteetsust. Arengukava üheks tugevuseks ongi selge pingerea olemasolu, mis võimaldab ka majanduslikult raskematel aegadel keskenduda olulistele projektidele.

Eesti Kaitsevägi 2018. aastal

Arengukava eduka ellurakendamise korral on Kaitsevägi 2018. aastaks võrreldes praegusega suurem, parema väljaõppega, võimsama relvastusega, NATOga koostegutsemisvõimelisem ja kokkuvõttes suurema võitlusvõimega.

Kaitsevägi ja Kaitseliit on 2018. aastal kindlasti märksa tehnilisemad kui praegu, alates üksikvõitleja öövaatlusseadmetest kuni õhutõrje raketisüsteemideni välja. Sellisel kaitsevael on potentsiaalse vastase jaoks tunduvalt suurem heidutusvõime ja suutlikkus kriisi korral adekvaatselt reageerida, samuti osaleda rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides koos meie liitlastega.

2018. aastal on Kaitsevael arvestatav luurevõime Eestit ähvardada võivate ohtude õigeaegseks avastamiseks, kõrghalvamisega ja osaliselt soomustatud jalaväebrigaad, Kaitseliidu ja reservüksustest koosnevad kaitseringkonnad, korralik õhukaitse nii strateegiliste objektide kui ka maaväeüksuste kaitseks ning korrastatud õppekogunemiste- ja mobilisatsioonisüsteem Kaitseväge hulga mitmekordistamiseks võimaliku ohu korral. Eesti õhuvägi on 2018. aastaks võimeline tagama NATO hävitussõjavägede baseerumise Ämaris ning liitlaste transpordilennukite vastuvõtu võimaliku HNSi operatsiooni käigus, samuti tegema taktikalisi transpordilende helikopteritega.

Kokkuvõte

- Arengukava esitab selge arusaama, kuidas peaks olema üles ehitatud Eestile sobilik kaitseplaneerimise mudel, mis arvestab ühelt poolt Eesti kui väikeriigi eripärasid ning teiselt poolt vajadust olla koostegutsemisvõimeline meie liitlastega ühiste väärtuste kaitseks.
- Arengukava on vahend, mis teiseb praegused strateegilised julgeoleku- ja kaitsepoliitilised valikud sõjalise riigikaitse valdkonna väevõimeteks ning vastavateks arendusprogrammideks etteantud ressursi- ja ajaraamistikus.
- Arengukava kaitsepoliitiliseks aluseks on strateegiadokumendid: „Julgeolekupoliitika alused“, „Sõjalise kaitse strateegiline kava“, „NATO strateegiline kontseptsioon“, „NATO kõikehõlmav poliitiline juhis“ ja „Euroopa Liidu julgeolekustrateegia“.
- Eesti sõjalise riigikaitse peamised alused on liikmesus NATO ja esmane iseseisev kaitsevõime. Eesti sõjaline kaitse on kavandatud Põhja-Atlandi lepingu 5. artiklis ette nähtud kollektiivkaitse operatsioonina koostöös liitlasvägedega.
- Arengukava rahaliste ressursside planeerimisel võeti aluseks kaitsekulude suurendamine 2% tasemele sisemajanduse koguproduktist 2010. aastaks ja sama taseme säilitamine.
- Personali osas näeb arengukava ette iga-aastase tegevkaitsväelaste arvu kasvu u 125 inimese võrra.
- Arengukava eesmärkide saavutamiseks on vaja oluliselt suurendada Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste ja Kaitseväge Võru Lahingukooli väljaõppemahtu ning Kaitseväe võitlusvõimelist liikmeskonda. Samuti tuleb tõsta staabi- ja vanemohvitseride kvalifikatsiooni, mille eelduseks on Balti Kaitsekolledži edasine arendamine ja Eesti kui võõrustajariigi kohustuste täitmine.
- Ajateenistuse analüüs näitas, et praegust ajateenistuse mudelit on otstarbekas säilitada ka tulevikus. Kõik üksused mehitatakse peamiselt ajateenistuse baasil, samuti värvatakse ajateenijate hulgast uusi tegevkaitsväelasi.
- Eesti julgeolekupoliitiliste eesmärkide saavutamiseks jätkab Eesti panustamist sõjaliste võimete ja üksustega NATO, Euroopa Liidu ja/või tahtekoalitsioonide juhitavatesse välisoperatsioonidesse. Välisoperatsioonidel osalemine on Kaitseväge ja Kaitseväe jaoks oluline arengumootor.
- Kõiki arengukavas käsitletud väevõimeid analüüsiti ja hinnati vastavalt NATO võimevõimetele, luues nii paremaid eeldused sõjaliste võimete ühitamiseks liitlastega. Kollektiivses kaitseplaneerimises kokku lepitud kohustused NATOga koostegutsemisvõimeliste väevõimete ja üksuste väljaarendamiseks on täidetavad.
- Eesti panuse suurendamiseks NATO kollektiivse julgeoleku tagamisse on prioriteetne arendada välja NATO Küberkaitse Kompetentsikeskus kui organisatsioon, mis koondab küberjulgeolekualast kompetentsust ja aitab kaasa NATO ja liikmesriikide sõjaliste võimete arendamisele küberkaitse valdkonnas.
- Suurendatakse investeeringuid mitmesuguste juhtimis-, luure-, seire- ja sidesüsteemide arendamisse. See võimaldab pikendada eelhoiatuseaega, et valmistuda toimetulekuks mitmesugustes olukordades. Samuti tagavad nüüdisaegsed süsteemid kriisi- ja sõjaolukorras kaitseväge üksuste juhtimis- ning otsustusprotsesside suurema kiiruse ja tõhususe.
- Eesti jätkab investeeringuid, et õhutorvet oleks võimalik ellu viia Ämari Lennubaasis baseeruvate hävitajatega. Planeeritud on kanda õhutorveta seonduvaid kulusid liitlastega kokkulepitud mahus. Endiselt on oluline, et õhutorve muudaks nähtavaks NATO liitlaste kohaloleku Eesti territooriumil ja õhuruumis.
- Piiratud mahus arendatakse välja välja mobiilne keskmaa-õhutorje. Täiendavate relvasüsteemide hankimise ning uute õhutorjeüksuste loomisega tugevdatakse maaväe olemasolevat lähimaa-õhutorjet.
- Arendatakse välja kõrgvalmidusega jalaväebrigadid maismaaoperatsioonide jaoks ning hoitakse saavutatud taset. Jalaväebrigadi valmiduse tõstmiseks nähakse ette üksuste reservisoleku aja pikendamist. Samuti suurendatakse oluliselt reservõppekogunemiste mahtu, korraldatakse reservi arvestus- ja formeerimis- ning mobilisatsioonisüsteemi. Kavas on parandada pataljoni taseme juhtide väljaõpet ja kvalifikatsiooni.

- Arendatakse mehhaniseeritud üksusi, mille ülesandeks on maismaaoperatsioonide toetamine. See tähendab tankide või jalaväe lahingumasinate soetamist jalaväebrigaadi koosseisu vähemalt ühe pataljoni jaoks vajalikus mahus.
- Kaasajastatakse olemasolevaid tankitõrje relvasüsteeme ning hangitakse uusi. Kavas on luua täiendavad tankitõrjeüksused Kaitseväes ja Kaitseliidus.
- Suurendatakse Kaitseliidu võitlusvõimelist liikmeskonda. Luuakse sõjaliste operatsioonide elluviimiseks vajalik juhtimisvõime pataljoni ja kaitseringkonna tasandil. Samuti arendatakse kiirreageerimisüksusi ja parandatakse lahinguoskusi.
- Kaitseliit keskendub lahingukompaniide, sisekaitsekompaniide ja formerimisstruktuuri üksuste ettevalmistamisele. Kaitseliit kujuneb võimaliku vastase jaoks veelgi tõsiseltvõetavamaks sõjalise heidutuse kandjaks.
- Mereoperatsioonide ja õhuoperatsioonide osas näeb arengukava ette keskendumise nende programmide elluviimisele, mis on vajalikud kriisi ennetamiseks ja vältimiseks ning vastuvõtva riigi toetuse tagamiseks.
- Hangitakse kiirkaatreid territoriaalvete kaitse tugevdamiseks ja mere-seire tõhustamiseks, samuti arendatakse mereväe juhtimisvõimet ning kalda ja laeva vahelisi sidesüsteeme.
- Hangitakse transpordikoptereid, millega saab rahuajal transportida kiirreageerimisüksusi, teha vaatlus- ja tuvastuslende ning korraldada meditsiinilisi evakuaatioone.
- Eesmärk on arendada lõpuks välja liitlasvägedega koostegutsemisvõimeline ning NATO väekasutatavuse kriteeriumidele vastav Kaitseväge ja Kaitseliit, millel on potentsiaalse vastase jaoks oluline heidutusvõime ja suutlikkus kriisiolukorra järk-järgulisel laienemisel täita püstitatud ülesandeid.
- Planeerimisperioodi lõpul on Kaitseväge rahuaegne koosseis kuni 4000 kaitsevaelast. Kaitseväge sõjaaja suurus on kuni 25 000 kaitsevaelast, millele lisanduvad Kaitseliidu baasil moodustatud üksused.

